

науково-предметних знань та вмій у поєднанні з відповідним культурно-моральним образом, що забезпечу на практиці соціально затребувану підготовку молодого покоління до життя.

На думку М.Чошанова, компетентність займає проміжну позицію між виконуваністю і досконалістю.

О.Шиян доводить, що рівень професійної компетентності фахівця в будь-якій сфері діяльності залежить від його здатності розвивати творчий потенціал і продуктивно самовдосконалюватися [3].

Детально проаналізувавши поняття «компетентність», які подають вчені, ми вивели свою трактовку поняття «компетентність» - високий рівень психолого – педагогічних та науково предметних знань, високий творчий потенціал та вміння постійно самовдосконалюватись.

Література

1. К.Відніс–Трофименко Школа молодого вчителя. – К., 2005. – С.5-32.
2. Т.Волобуєва Оновлення змісту професійної компетентності педагогічних кадрів //Рідна школа. – 2006. - №3. – С.34-38
3. Б.Жебровський, Л. Ващенко Професійна етика вчителя: час і вимоги. – К., 2000. – С.13.
4. Г.Ларионова Компетенции в профессиональной подготовке студентов вуза: Монография Челябинск, 2004.
5. О.Онаць Практика формування професійної компетентності молодого вчителя //Шлях до освіти. – 2005. - №3. – С.34-38.
6. А.Присяжная Прогностическая компетентность преподавателей и обучаемых. //Педагогика – 2005. - №5. – С.71-78.

Н.В.Пономаренко

РІЗНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ГОТОВНІСТЬ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ” В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В данной статье рассматриваются разные подходы к определению понятия, готовность к самореализации” в профессиональной деятельности и была сделана попытка дать определение этого понятия.

The different ways to the determination to the definition of "readiness for self-actualization" in professional occupation is examined in this article. There was the attempt to give the determination to this definition.

У сучасних умовах ринку праці майбутній фахівець повинен бути конкурентно спроможним і відповідати потребам ринку. Тобто бути підготовленим до професійної діяльності. При дослідженні професійної діяльності у М.В.Кузьміної, Л.Г.Соколова, А.А.Акімова та ін. були різні підходи. Після дослідження одного з підходів результатом був перелік знань, умінь, і навичок, який повинен мати спеціаліст. Після дослідження іншого, результатом була сукупність професійних особистих якостей, які забезпечують результативність професійної діяльності. Стає зрозумілим, що процес професійного становлення студентів у ВНЗ є можливим при наявності певного мінімуму умов як об'єктивного, так і суб'єктивного порядку. Психічна регуляція діяльності майбутнього фахівця представляє собою складний акт, який припускає наявність не тільки визначених професійних знань, умінь, а й сформованості у майбутнього спеціаліста комплексу якостей і властивостей особистості, що відповідають вимогам майбутньої професії.

Для становлення студента як фахівця, у останнього повинна бути сформована готовність до самоствердження, самопрезентації та самореалізації ще під час навчання. Треба сказати, що в сучасній філософії, соціології, психології і педагогіці проблема самореалізації особистості займає одне з важливих місць.

Що таке „готовність до самореалізації” в професійній діяльності, яка так необхідна сучасній молоді, ми і розглянемо в даній статті.

Самореалізацію особистості як гармонію і єдність усіх елементів особистості, незважаючи на термінологічні розбіжності, досліджували Б.Г.Ананьєв, Е.Фром, Е.Еріксон, К.Юнг та ін.

Самореалізацію як динамічний процес розвитку і удосконалення особистості вивчали А.Маслоу, В.І.Муляр, М.А.Недашковська.

Готовність до професійної діяльності вивчали В.О.Сластьонін, К.К.Платонов, О.Г.Мороз, А.Ф.Лисенко.

Морально-психологічну готовність досліджувала Л.В.Кондрашова.

Мета статті – проаналізувати різні підходи до визначення поняття «готовності», та уточнити поняття «готовності до самореалізації в професійній діяльності» яке є одним із основних факторів для формування особистості майбутнього фахівця у вищій школі.

Існують різноманітні теоретичні положення щодо формування готовності студентів до різних сторін майбутньої професійної діяльності і також має місце неординарний підхід до визначення самої суті готовності.

Одні розглядають готовність як якість особистості (К.К.Платонов), як установку (школа Д.М.Узнадзе), як синтез властивостей особистості (В.А.Крутецький), як психічний стан (Л.А.Кандибович), як складне особистісне утворення (Л.В.Кондрашова, В.О.Сластьонін).

Прагнення до самореалізації та готовності до неї представляє цінність само по собі. Воно є показником особистісної зрілості і одночасно засобом її досягнення, як вважають вже вищезазначені науковці.

Однією із важливих умов ефективності професійної діяльності є “професійна готовність” фахівця. Під “професійною готовністю” можна розуміти – суб’єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання відповідної професійної діяльності і яка прагне її виконати [4].

Професійна готовність фахівця є складним, багаторівневим, різноплановим психічним утворенням, особистісним утворенням людини.

У професійній готовності фахівця треба виділити дві взаємопов’язані сторони: попередню (потенційну) та безпосередню (ситуативну).

Попередня готовність включає в себе знання, вміння, навички професійної діяльності, професійно важливих якостей, смислів і цінностей особистості, в цілому - певний рівень професійно необхідного потенціалу особистості.

Безпосередня готовність – це відповідна установка фахівця на вирішення конкретних задач у відповідних обставинах і умовах. Ця сторона професійної готовності характеризується високою залежністю від ситуативних обставин, стану психічного та фізичного здоров'я фахівця, морально-психологічної атмосфери у колективі, соціальному середовищі.

Все це означає, що фахівець повинен мати певний рівень професійної компетентності, професійного майстерства, а також здатності саморегуляції на відповідну діяльність, уміння мобілізувати свій професійний потенціал на вирішення поставлених задач у відповідних умовах

Процес підготовки спеціаліста не може обмежуватись отриманням знань, формуванням навиків, вмінь і особистісних якостей. Найскладнішим завданням цієї підготовки вважається розвиток професійної самосвідомості майбутнього фахівця. Отже, професійна самореалізація як наукова задача може бути вирішена у категоріях ідентифікації особистості. Як зазначається в психологічному словнику і в інших публікаціях, процес ідентифікації своїм результатом має знаходження людиною соціальної і персональної ідентичності. У ході цього процесу формується центральний компонент самоусвідомлення людини – Я концепція [5]. Таким чином, навчально-виховний процес слід орієнтувати на професійну ідентифікацію майбутнього фахівця. Успішність освіти, тобто усвідомлення себе як професіонала, залежить не тільки від ступеня деталізованості образу професійної діяльності, але також від сформованості професійної складової Я-концепції студента. Це досягається організованою і узгодженою роботою когнітивних процесів.

Професійна діяльність розглядається як цілісний об'єкт дослідження, де увага приділяється не окремим її елементам, а тим взаємозв'язкам, які конструюють систему діяльності, є її суттєвими характеристиками. Такою системоутворюючою характеристикою є морально-психологічна готовність випускника ВНЗ до роботи. Морально-психічна готовність – це не лише запас професійних знань, умінь і навичок, а й такі риси особистості, які забезпечать успішне виконання професійних

функцій: переконання, інтереси, професійна пам'ять, мислення, увага, працездатність, емоційність, моральний потенціал особистості, тобто ставлення до явищ, подій, професійних обов'язків із точки зору моральних суспільних норм та вимог обраної професії. Ядром готовності є психічні процеси, властивості, які значною мірою зумовлюють появу "настрою" на діяльність, виявляються фундаментом якостей особистості, які забезпечують результативність цієї діяльності.

Розглядаючи готовність як складне психологічне утворення у структурі її змісту можна виділити наступні компоненти: мотиваційний (професійні установки та інтереси), орієнтаційний (ціннісно-професійні орієнтації: професійні ідеали, погляди, принципи, переконання), операційний (професійна спрямованість уваги, сприймання, пам'яті, дій, операцій і заходів, які необхідні для успішного здійснення професійної діяльності), вольовий (почуття, вольові процеси, що забезпечують успішний перебіг і результативність діяльності; емоційна сприйнятливність, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, самоконтроль) і оцінюючий (самооцінка своєї професійної підготовки і відповідність процесу розв'язання професійних завдань зразкам).

Самореалізація особистості в освіті – один з етапів розвитку і становлення особистості. Розвиток готовності особистості до самореалізації, як прояв задатків та можливостей, пов'язаний з гуманно орієнтовною освітою, цілісним підходом до розвитку особистості. Це має на увазі ставлення до людини, як до вищої цінності буття; розуміння її своєрідності й унікальності; розгляд особистості як цілісної системи, яка розвивається; визначення її місця в сучасному світі; створення умов для розвитку сутнісних сил особистості, її духовного і особистісного потенціалу. Таким чином, треба говорити не про формування всебічно розвиненої особистості взагалі, а про сприяння формуванню особистості, яка здатна до самовдосконалення і самореалізації в професійній діяльності.

Після вищезазначеного можна зробити висновок, що „готовність до самореалізації” треба формувати, тобто виховувати.

Процес виховання готовості студентів до професійної діяльності є цілеспрямованим і організованим процесом, який залучає студентів до активної різноманітної діяльності, формує в них позитивне ставлення до цієї діяльності і пробуджує внутрішні протиріччя між досягненим і необхідним рівнем професійного становлення.

Процес становлення студента як фахівця складається з кількох етапів: усвідомлення соціальної ролі майбутньої праці, сприйняття вимог до майбутньої професії, свідомої постановки цих вимог до себе, самовиховання необхідних властивостей і якостей, реалізації установок на оволодіння фахом. Ці етапи професійного становлення майбутнього фахівця складають основу професійного виховання у ВНЗ, процес якого включає в себе учбову, наукову, суспільну та позааудиторну роботу [1].

Чимала роль у професійному становленні майбутнього спеціаліста належить позааудиторній виховній роботі, яка ставить студента в умови близькі до самостійної фахової праці.

Позааудиторна виховна робота дозволяє надати процесу отримання професії особистісне забарвлення. Більш того, вона містить умови, які забезпечують удосконалення загальної підготовки студентів і у разі правильної її організації студенти отримують практичний досвід, можливість самостійної діяльності. Основними напрямками професіоналізації позааудиторної виховної роботи є: урахування специфіки факультету при організації та проведенні виховної роботи із студентами; широке використання різноманітних її форм, які відображають специфіку професійної діяльності майбутнього фахівця; спонукання студентів до активної самостійної діяльності.

Система позааудиторної виховної роботи – це сукупність різних форм і методів виховного впливу на студентів із ціллю становлення їх професіонального світогляду, професійно важливих властивостей та рис характеру, вмінь та навиків, потреби і здатності до творчої праці. Позааудиторна робота є додатковим джерелом часу, яке дозволяє більш цілеспрямовано і результативно вирішувати задачі професійного виховання студентів в умовах ВНЗ.

Отже „готовність до самореалізації ” в професійній діяльності - це стан соціально і персонально ідентифікованої особистості майбутнього фахівця, який характеризує себе здатністю і підготовленістю до виконання відповідної професійної діяльності. І найефективнішим засобом формування цієї готовності є позааудиторна виховна робота.

Література

1. Л.В.Кондрашова Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте.-Киев;Одеса:Вища шк..Головное издательство,1988.-160с.
2. Мартынюк И.О. Проблемы жизненного самоопределения молодежи. Опыт прикладного исследования. К.: Наукова думка, 1993. -116 с.
3. Психологія особистості: Словник довідник / За редакцією П.П.Горностаєва, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
4. Слостенін В.А., Каширин В.П. Психология и педагогика: Учебное пособие для студентов высш. учеб. заведений.- М.:Издательский центр „Академия”, 2001.- 480с.
5. Столяренко Л.Д. Психология. Учебник для вузов. – СПб.: Лидер, 2004. – 592 с.

С.П.Білоконний

АНАЛІЗ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТЬ “РЕФЛЕКСІЯ”, “РЕФЛЕКСИВНІ УМІННЯ” В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття посвячена аналізу різних підходів к трактовке понять «рефлексия», «рефлексивные умения» в психолого-педагогической литературе.

The paper is devoted to the analysis of different approaches to the notion “reflexion” and “reflexive skills” in literature on Pedagogics and Psychology.

Постановка проблеми. Новий зміст і завдання сучасної освітньої системи обумовлюють необхідність особливої уваги до особистості вчителя, його духовного й професійного становлення. Категорія особистості, на думку науковців, посідає в сучасних дослідженнях і в суспільній свідомості одне з центральних місць. Завдяки їй з’являються можливості для